

INEC1800 - Økonomi, finans og regnskap

Introduksjon til regnskap

Foreleser: Torunn Drage Roti
Universitetslektor

Agenda

- Velkommen og kort introduksjon av foreleser/dere
- Informasjon vedrørende faget og semesteret
- Intro til faget INEC1800 - Økonomi, finans og regnskap, regnskapsdelen:
  - Kap. 2, Introduksjon til regnskap (Terje Berg, Grunnleggende økonomistyring)

Informasjon vedrørende faget og semesteret

- Fagets nettside
- Faglitteratur
- Kompetansemål/Emneplan
- Periodeplan
- Innleveringer/Arbeidskrav
- Eksamen, 25. november, kl. 14.30 (4 timer)
- Tilbud vedrørende gruppelærer

Intro til faget INEC1800 - Økonomi, finans og regnskap, regnskapsdelen:

- Kap. 2, Introduksjon til regnskap

Hva er regnskap?

- Hva er et regnskap?
- Hva er formålet med et regnskap?
- Hvorfor fører vi regnskap?
- Hvilke typer regnskap har vi og hva brukes de til?

Skriv ned noen punkter for så å diskutere med sidemannen i 30-40 sek.

Hva er et regnskap?

- Regnskap vil si å redegjøre for bedriftens virksomhet uttrykt i penger.
- Et regnskap er et system for å registrere økonomiske hendelser (transaksjoner).
- I følge Norsk Standard (NS4102) et system for å *registrere, vurdere, bearbeide og analysere økonomiske data for informasjon, styring og kontroll*

Sentrale oppgaver i regnskapsarbeidet.

- Registrering av *økonomiske transaksjoner*
- Verdivurdering som *gir inntekter/kostnader ihht fastsatte regler*
- Presentasjon av *regnskapsdataene*

Hva er formålet med et regnskap?

- Formålet med all regnskapsføring er i hovedtrekk å skaffe oversikt over:
  - **Den økonomiske stillingen = balansen (snapshot)**
  - **Det økonomiske resultatet av virksomheten (videofilm)**
- Denne informasjonen bruker vi til å styre og kontrollere bedriftens virksomhet
- Regnskapet er utgangspunktet for alle beslutningsprosesser i bedrifter og vesentlig i alle økonomiske fag (bedriftsøkonomi, økonomistyring, finans og investering, etc)

Hvorfor har man regnskap?

- Krav fra myndighetene
  - Regnskapsloven, bokføringsloven, skatteloven, aksjeloven

- Nytteverdi for bedriften
- Nytteverdi for interessentene
- Naturlig for redegjørelse av økonomiske midler

Ulike innfallsvinkler til regnskap

- **Kontantprinsippet**
  - Regnskapet viser det som går inn og ut av bankkontoen. (Staten, privatpersoner, foreninger)
- **Anordningsprinsippet**
  - Regnskapet viser inntekter for utført arbeid uavhengig om de er på konto eller ei, samt anskaffelser, uavhengig av om de er forbrukt eller ei. (Kommuner)
- **Periodiseringsprinsippet**
  - **Regnskapet viser inntekter for utført arbeid uavhengig om de er på konto eller ei, samt forbrukte ressurser.(Bedrifter og en rekke foreninger)**

Hvilke typer regnskap har vi og hva brukes de til?

- Årsregnskap (eksternregnskap, finansregnskap)
  - Bærebjelken til de andre regnskapstypene
  - Hovedsaklig informasjon til interessentene
  - I henhold til gjeldende regnskapslov
  - Økonomisk stilling (balansen), økonomisk resultat, kontantstrøm
    - Lønnsomhet, likviditet, soliditet
- Driftsregnskap
- Skatteregnskap
- Miljøregnskap

Litt om hovedrapportene.

- Resultatoppstillingen
- Balanseoppstillingen
- Kontantstrømoppstillingen

<https://onestopreporting.com/osr-til-finalen-i-european-business-awards/>

Balanseoppstillingen/den økonomiske stillingen

- Den økonomiske stillingen forteller oss
  - Hvilke eiendeler bedriften har anskaffet
  - Hvordan bedriften har fått tak i pengene til å kjøpe disse eiendelene

- Denne oversikten kan vi sette opp som en balanse som viser den økonomiske stillingen:

Balanseoppstillingen/den økonomiske stillingen

Anvendelse av midler	Eiendeler (E)	Egenkapital (EK)	Anskaffelse av midler
	Anleggsmidler (AM) (tomter, bygninger, maskiner, inventar m.m.)	Innskutt egenkapital Opptjent egenkapital	
		Langsiktige gjeld (LG) (langsiktig pantelån m.m.)	
	Omløpsmidler (OM) (varelager, kundefordringer, bankinnskudd, kontanter m.m.)	Kortsiktig gjeld (KG) (kortsiktige lån, leverandørgjeld m.m.) kassekreditt	

Balanseoppstillingen/den økonomiske stillingen

Inventar	150 000	Egenkapital	130 000
Varelager	120 000	Langsiktig gjeld	90 000
Bankinnskudd	30 000	Diverse kortsiktig gjeld	30 000
		Leverandørgjeld	50 000
Sum eiendeler	300 000	Sum egenkapital/gjeld	300 000

Balanseoppstillingen/den økonomiske stillingen

- Eiendeler er alt som bedriften eier, og som bedriften bestemmer over. Deles inn i Anleggsmidler (AM) og Omløpsmidler (OM).
- Eiendeler kan bedriften ikke få uten at den har nok kapital. Kapital kan skaffes på to måter:
  - 1. Ved at eierne selv tilfører kapital (Egenkapital)*
  - 2. Ved å låne (Gjeld)*

Balanseoppstillingen/den økonomiske stillingen

BALANSELIKNINGEN:

EIENDELER = EGENKAPITAL + GJELD

PS MÅ ALLTID HOLDE!!!!!!!

Det betyr at en endring i balansen må alltid gjennomføres på mer enn en post.

GRUNNLAGET FOR ALL REGNSKAPSFØRING!!!!!!!

Den økonomiske stillingen = Balanse

- Vi løser oppgaver

Hvordan fører vi regnskap – enkel bokføring

- Bokføring er registrering i regnskapssystemet av transaksjoner og disposisjoner som direkte påvirker resultatet eller balanse.

Konto, kontonummer og kontoplan

- Konto => taksameter
- Kontonummer
  - Kontoklasse: 1x, 2x, 3x-8x
  - Kontogruppe: 15x, 19x, 20x, 21x-29x
- [Kontoplan](#)
- [Det dobbelte bokholderis prinsipp](#), debet (+) og kredit (-)
- Saldo
- Saldobalanse

Konto, kontonummer og kontoplan

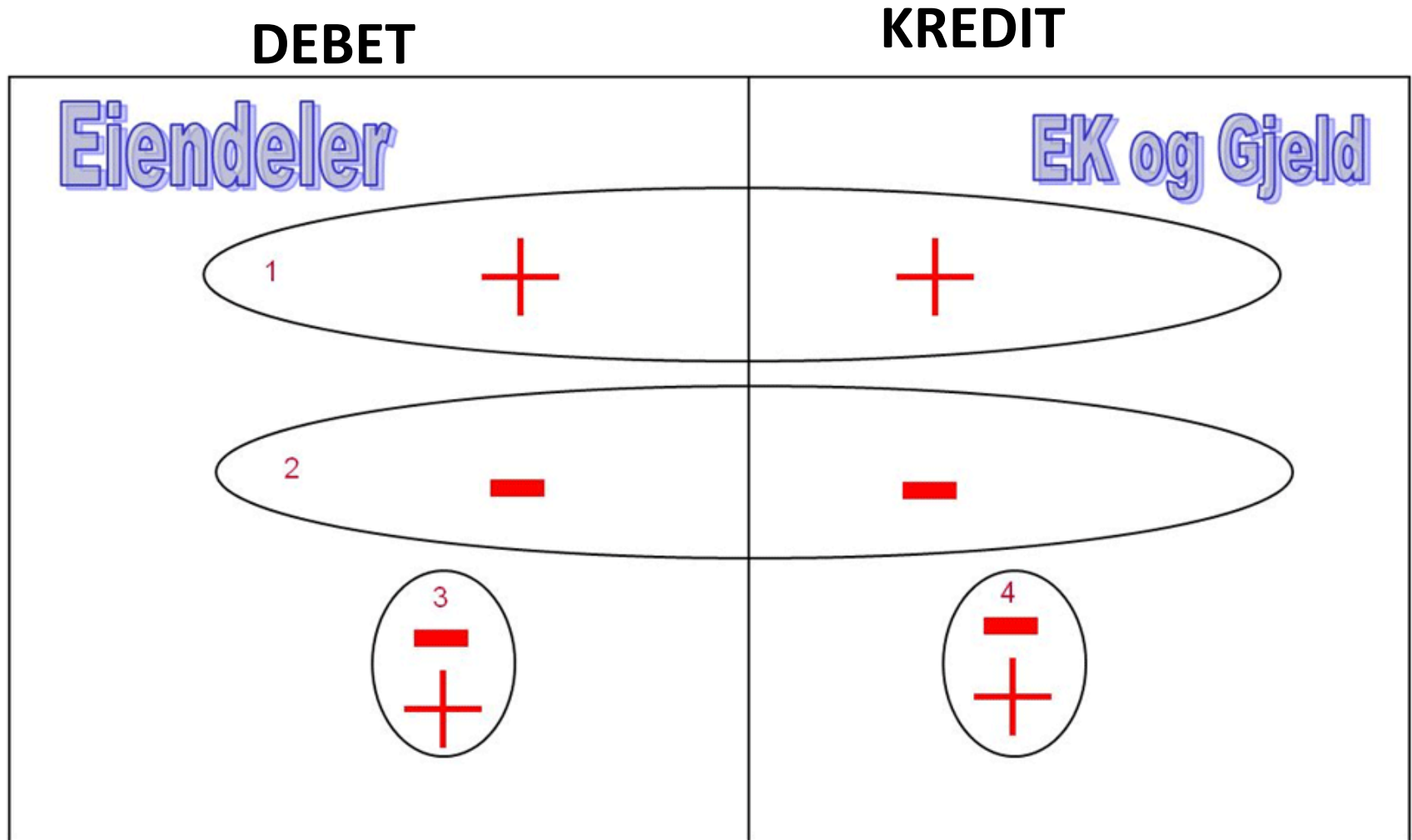
Forståelse av kontonummereringen i henhold til NS 4102 gir mye «gratis» i regnskapsarbeidet. Det gjelder blant annet

- ved konteringen, det å finne og angi riktige kontoer for transaksjonene
- ved selve den tekniske regnskapsregistreringen
- ved regnskapsavslutningen når kontoene skal grupperes ut på de ulike rapportene

Hovedgrupperingen etter NS 4102 er basert på regnskapsloven, og bygger på følgende nummersystem (x står for et tall mellom 0 og 9):

1x	Eiendeler. De mest likvide eiendelene har høyest nummer.	Balance- kontoer
2x	Egenkapital og gjeld Merk. 20x er egenkapital og 21x–29x er gjeld. Jo mer kortsiktig, desto høyere nummer.	
3x–8x	Inntekter og kostnader 3x = inntekter 4x = varekostnader 5x = lønnskostnader, inklusive sosiale kostnader 6x – 7x = andre driftskostnader, av- og nedskrivninger 8x = renter, ekstraordinære poster, skatter m.m. (9x = forbeholdt driftsregnskap eller andre behov)	Resultat- kontoer

Den økonomiske stillingen = Balanse

SUM EIENDELER = SUM EK OG GJELD

Regnskapets oppbygging - hovedrapportene.

- Resultatoppstillingen
- Balanseoppstillingen
- Kontantstrømoppstillingen

Resultatoppstilling ihht RI og NS4102

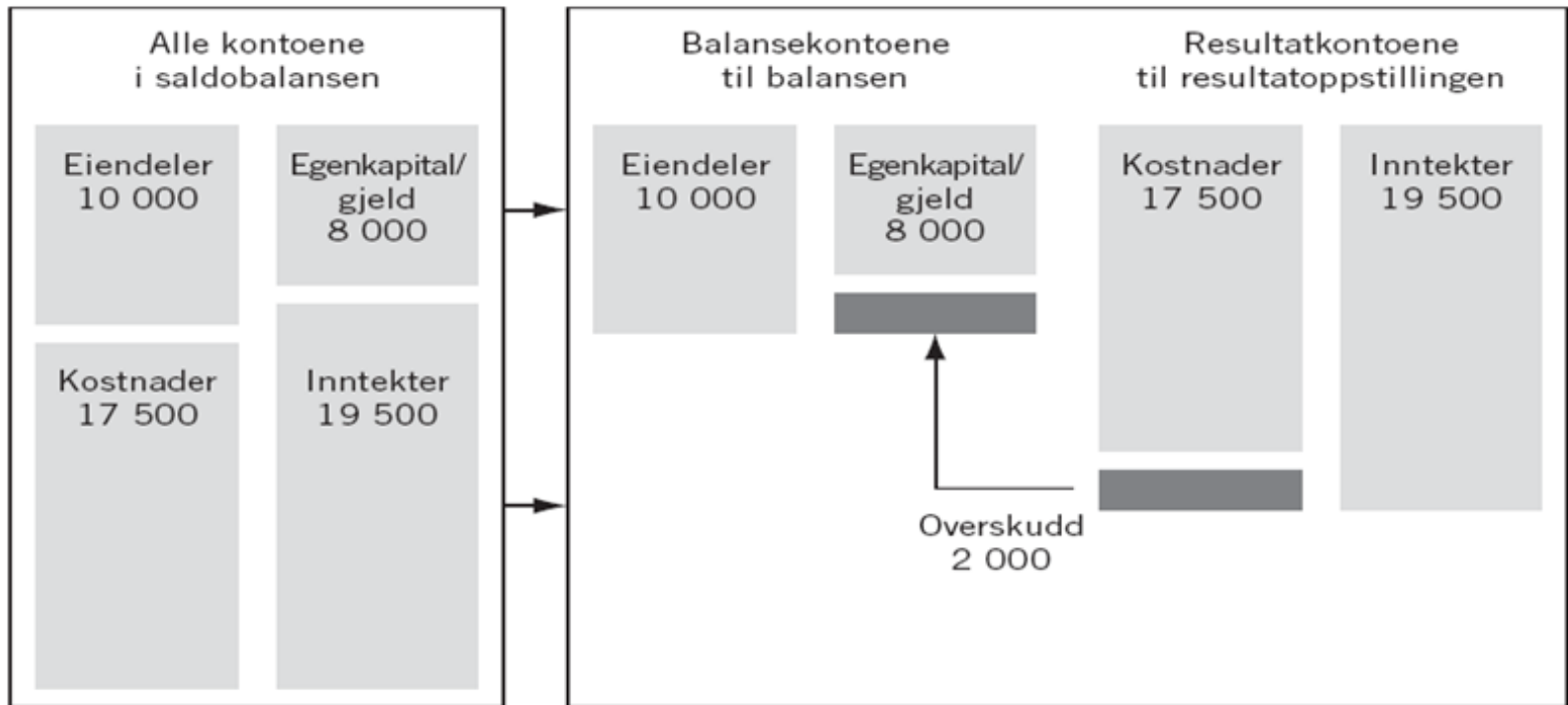
	Salgsinntekt
+	Annen driftsinntekt
=	Sum driftsinntekter
-	Varekostnad
-	Lønnskostnad
-	Avskrivninger på varige driftsmidler
-	Annen driftskostnad
=	Driftsresultat
+	Renteinntekt
-	Rentekostnad
=	Ordinært resultat før skattekostnad
-	Skattekostnad på ordinært resultat
=	Ordinært resultat
+/-	Ekstraordinære poster
+/-	Skattekostnad på ekstraordinære poster
=	Årsresultat

Balanseoppstillingen/den økonomiske stillingen

Anvendelse av midler	Eiendeler (E)	Egenkapital (EK)	Anskaffelse av midler
	Anleggsmidler (AM) (tomter, bygninger, maskiner, inventar m.m.)	Innskutt egenkapital Opptjent egenkapital	
		Langsiktige gjeld (LG) (langsiktig pantelån m.m.)	
	Omløpsmidler (OM) (varelager, kundefordringer, bankinnskudd, kontanter m.m.)	Kortsiktig gjeld (KG) (kortsiktige lån, leverandørgjeld m.m.) kassekreditt	

2.3 Sammenhengen mellom resultat og balanse

Figur 2.1 Sammenheng mellom resultat og balanse

Kontantstømpoppstillingen

- Kontantstrømmer fra:
  - Operasjonelle aktiviteter
  - Finansieringsaktiviteter
  - Investeringsaktiviteter

Bedriftens kostnader

- Varekostnader
- Lønnskostnader
- Andre driftskostnader
- Avskrivninger

Periodiseringer => Forskjellen på utgift, kostnad og utbetaling

- *Utbetaling* er å **betale** kontant, overføre penger fra en bankkonto til en annen osv.
- *Utgift* er å **pådra seg en betalingsforpliktelse**. Det gjør man når man bestiller varer eller tjenester (anskaffelse av produksjonsfaktorer). Utgifter skal alltid betales, nå med en gang eller senere om man har fått en betalingsutsettelse (kreditt).
- *Kostnad* er forskjellig fra utgift i den forstand at **kostnader er forbundet med forbruk**. Et godt eksempel er anskaffelse av inventar og utstyr, det representerer en utgift. Kostnaden ved å bruke utstyret er avskrivningen. Det kan altså være stor forskjell på utgifter og kostnader.

Regnskapsprinsippene

Utarbeidelsen av årsregnskap etter regnskapsloven hviler på tre hovedpilarer:

Grunnleggende forutsetninger	Grunnleggende regnskapsprinsipper	Konkrete verdivurderingsregler for eiendeler og gjeld
<ul style="list-style-type: none"> • Historisk kost • Fortsatt drift • Periodisk regnskapsrapportering • Virksomheten som egen enhet	<ul style="list-style-type: none"> • Transaksjonsprinsippet • Opptjeningsprinsippet • Sammenstillingsprinsippet • Forsiktighetsprinsippet • Sikringsprinsippet • Krav til bruk av beste estimat • Kongruensprinsippet	<ul style="list-style-type: none"> • Laveste verdis prinsipp • Markedsverdiprinsippet
Overordnet krav: Rettvisende bilde		

Regnskapsprinsippene

- **Transaksjonsprinsippet:** «Transaksjoner skal regnskapsføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet»

En transaksjon inntreer når eiendeler, gjeld eller egenkapital påvirkes som følge av en økonomisk begivenhet eller hendelse

- **Opptjeningsprinsippet:** «Inntekt skal resultatføres når den er opptjent»

En inntekt er opptjent når følgende to kriterier er oppfylt:

- 1) Det er en tilstrekkelig stor sannsynlighet for at inntekten blir til en innbetaling.
- 2) Varen eller tjenesten som ligger til grunn for inntekten, er produsert og levert.

- **Sammenstillingsprinsippet:** «Utgifter skal kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt»

- **Forsiktighetsprinsippet:** «Urealiserte tap skal resultatføres»

Fører til ulik behandling av usikre fremtidige inntekter og kostnader

- Ved **sikring** skal gevinst og tap resultatføres i samme periode

Merverdiavgift

Tilgjengelig		Dokument		Dokument	
Netto	8 500,00	Netto	8 500,00	Netto	8 500,00
MVA					
MVA 25%					
MVA 15%					
MVA 8%					
Totalt					
8 500,00		1 225,00		9 725,00	

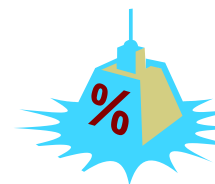
Kalkylert		MVA		MVA	
Netto	8 500,00	MVA	1 225,00	MVA	1 225,00
MVA 25%					
MVA 15%					
MVA 8%					
Totalt					
8 500,00		1 225,00		9 725,00	

- Inngående og utgående mva
- Avgiften må være spesifisert i fakturaen
- Innenfor eller utenfor avgiftsplikten/delt virksomhet
- Registrering av mva. i regnskapet
  - Kto 2700 Utgående mva (= Skyldig)
  - Kto 2710 Inngående mva (= Fratrukk)
- Avgiftsoppgjør – innrapportering og betaling
  - Den avgiftspliktige må annenhver måned sende inn omsetningsoppgave
  - Inngående avgift spesifiseres på hver av satsene 25 %, 15 % og 8 %
  - Innrapporteringen må normalt skje senest en måned og ti dager etter avgiftsperiodens utløp og samtidig må man innbetale eventuell netto skyldig mva.
  - Oppgaven leveres på nett-tjenesten Altinn.

NB 1 : med omsetning < 1.000.000, kun en gang i året
NB 2 : oftere oppgjør hvis ønskelig (ofte bedrifter med mye eksport)

Avgiftsoppgjøret mva

Termin	Måned	Betalingsfrist
1	januar/februar	10.april
2	mars/april	10. juni
3	mai/juni	31.aug
4	juli/august	10.okt
5	september/oktober	10.des
6	november/desember	10. feb neste år

Merverdiavgift

Eksempel for å lette mva utregning:

Vare 1 000,-, dvs 1 250 inkl. 25 % mva

$$\text{Mva} = 1\,000 * 0,25 = 250$$

$$\text{Pris inkl. mva} = 1\,000 * 1,25 = 1\,250$$

$$\text{Pris ekskl. mva blir da } 1\,250/1,25 = 1\,000$$

Mva kan regnes ut slik hvis man har fått oppgitt varebeløpet inkl. mva:

$$1\,250 * 0,20 = 250$$

Varekostnader

Lagerloven:

Varekostnad = Inngående beholdning + Varekjøp(utgift) - Utgående beholdning

eller:

Varekostnad = Varekjøp +/- Beholdningsendring

Varekostnader

Registreres ofte som varekostnad, supplert med vareopptelling, eksempel:

Debet	4300	Varekostnad
Kredit	2400	Lev gjeld

Debet/Kredit	4390	Beholdningsendring varer
Debet/Kredit	1460	Varelager

Lønnskostnader

- Ansatte er en ressurs alle bedrifter forbruker hvor gjenytelsen er lønn.
- Sentrale begreper
  - Bruttolønn
  - Skattetrekk
  - Nettolønn
  - Feriepenger
  - Arbeidsgiveravgift – skyldig arbeidsgiveravgift
    - På lønn
    - På utbetalte feriepenger
  - Arbeidsgiveravgift på feriepenger – påløpt arbeidsgiveravgift

Lønnskostnader

- Plikter ovenfor skatte- og avgiftsmyndighetene
  - Plikten til å foreta skattetrekk
  - Plikten til å holde skattetrekket på egen bankkonto
  - Plikten til å svare arbeidsgiveravgift på bruttolønn, inklusive utbetalte feriepenger
  - Plikten til å innbetale skattetrekk og arbeidsgiveravgift på gitte tidspunkter, 6 ganger årlig

Termin	Periode	Betalingsfrist
1	Jan – febr	15.mars
2	Mars – april	15.mai
3	Mai – juni	15.juli
4	Juli – Aug	15.sept.
5	Sept- okt	15.nov
6	Nov – des	15.jan

Lønnskostnader

- Plikter i henhold til regnskapsloven og bokføringsloven
  - Beregning av feriepenger, normalt 12 %, som påløper når arbeidstakeren får lønn (= påløpne feriepenger)
  - Beregning av arbeidsgiveravgift på påløpne, men ikke utbetalte feriepenger, normalt 14,1 % når feriepengeforpliktelsen oppstår

Lønnskostnader

Resultateffekt!

5000 LØNN (Resultatkonto som viser lønnskostnaden)

5180 FERIEPENGER OPPTJENT PÅ ÅRETS LØNN

(Resultatkonto som, om den brukes, sammen med kto 5000 viser periodens lønnskostnad)

5400 ARBEIDSGIVERAVGIFT (Resultatkonto som viser en del av kostnaden ved å ha ansatte)

Summen på 5-er-kontoene er normalt lønnskostnaden

Lønnskostnader

Balanseeffekt!

- 1950 SKATTETREKK (Egentlig innskutte skattetrekksmidler fra de ansatte, altså en eiendels- konto. Sperret konto og kan bare brukes ifm innbetalinger til kemneren i den kommunen den ansatte bor)
- 2600 SKATTETREKK (Normalt samme saldo som på kto 1950. Dette er en gjeldskonto. Reduseres normalt 6 ganger i året.)
- 2770 SKYLDIG ARBEIDSGIVERAVGIFT (Gjeldskonto som reduseres 6 ganger i året)
- 2940 PÅLØPT FERIELØNN (Gjeldskonto som hvor mye de ansatte har opptjent i ferielønn)
- 2780 PÅLØPT ARBEIDSGIVERAVGIFT (Samme som 2770, men her gjelder det arbeidsgiveravgift på ferielønnen. Når ferielønnen er betalt, vil tilhørende beløp flyttes til 2770)

Her gjelder det å forstå hva som er eiendelskonto og gjeldskontoer!

Andre driftskostnader, eksempler:

- Husleie
- Lys og varme/strøm
- Renhold
- Markedsføringskostnader
- Telefon

Avskrivninger

- Avskrivninger er å fordele utgiften ved en anskaffelse over eiendelens levetid. I praksis fordeler man slitasjen over levetiden => Verditapet.
- En systematisk periodisering av anskaffelseskostnaden for en eiendel med lang, men begrenset levetid.

Hva sier regnskapsloven?

§ 5-3. Anleggsmidler

Anleggsmidler skal vurderes til anskaffelseskost.

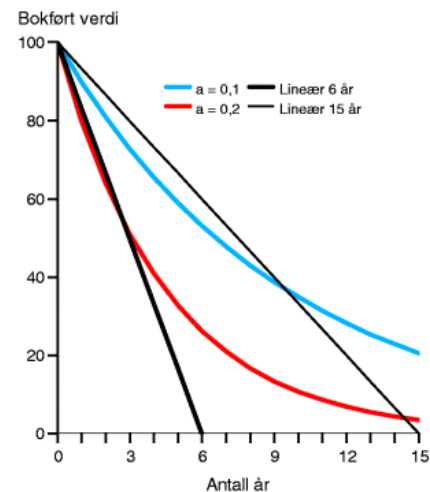
Anleggsmidler som har begrenset økonomisk levetid, skal avskrives etter en fornuftig avskrivningsplan.

Anleggsmidler skal nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Nedskrivningen skal reverseres i den utstrekning grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

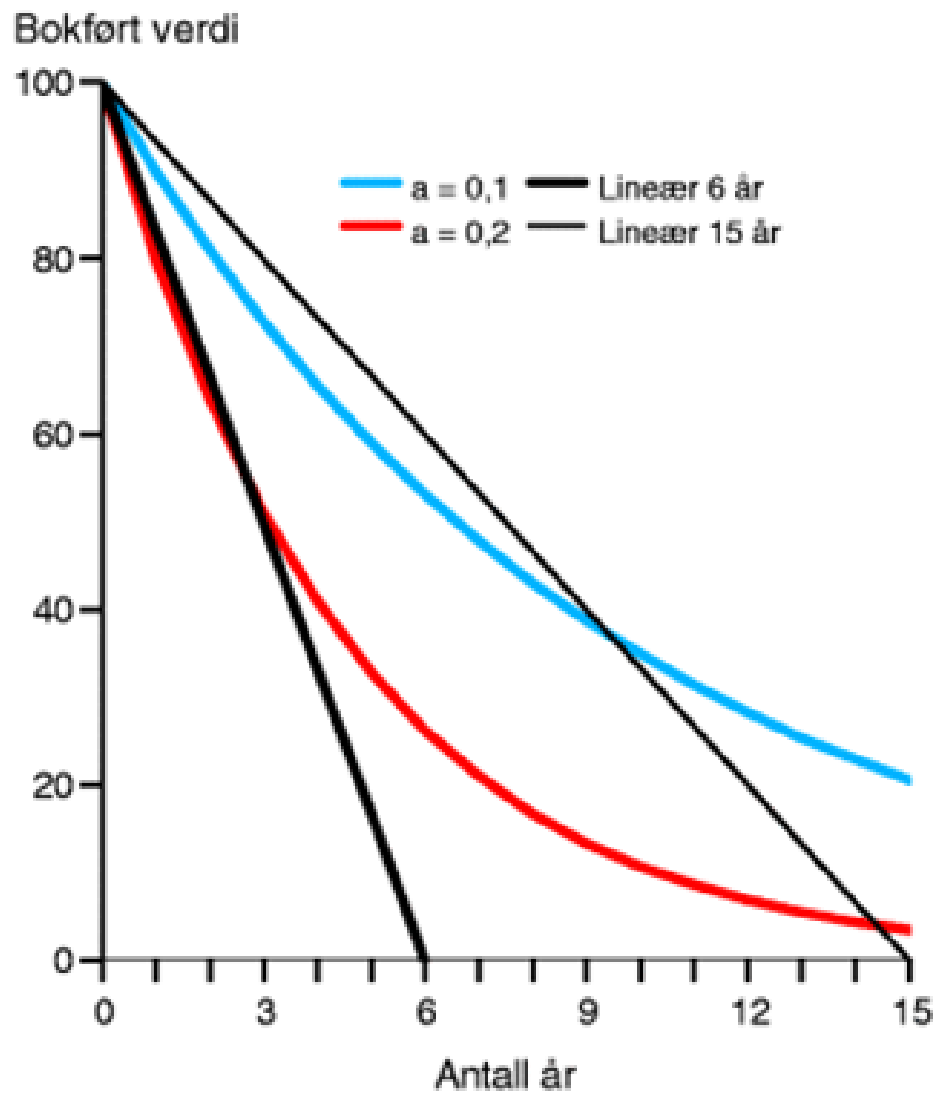
Avskrivninger

- Lineære avskrivninger: fordele kjøpsprisen over levetiden med like store årlige beløp
  - Må trekke fra ev. restverdi ved beregning
- Saldoavskrivninger: Benytte en % -sats på gjenværende verdi. Det å beregne avskrivninger ved å benytte en bestemt prosentsats på gjenværende verdi til en hver tid, fører til at avskrivningsbeløpet er fallende hele tiden.
- Her trekker vi ikke fra ev. restverdi

Lineære avskrivninger og saldoavskrivninger

Lineære avskrivninger og saldoavskrivninger

Avskrivninger

- Produksjonshetsmetoden:

Årlige avskrivninger etter produksjonshetsmetoden:

$$\frac{(\text{Kostpris-Restverdi})}{\text{Total produksjonskapasitet}} \times \text{Årets produksjon (utnyttelse)}$$

Avskrivninger

- Produksjonshetsmetoden:

Eksempel: En oljeplattform i Nordsjøen avskrives i takt med uttaket av olje sett ifht totalt påviste utvinnbare oljereserver i feltet. Anskaffelseskost = 3 000 000 000. Restverdi 10 000 000 (vet at kan selges til oljeselskap i Nigeria). Total produksjon av olje i liter: 10 000 000. Årets produksjon: 1 000 000. Hva blir den årlige avskrivningen etter produksjonshetsmetoden?

Finanskostnader

- Rentekostnader
- Tap/gevinst på valuta